YOSHLARNING IJTIMOIY MOSLASHUVIDA IJTIMOIY PEDAGOGNING O‘RNI

Asadova Malika Ulug‘bek qizi
malikaortykbayeva@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu tezisda yoshlarning jamiyatga moslashuvi jarayonida ijtimoiy pedagogning o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Yoshlarning yangi ijtimoiy muhitga kirishishi, tengdoshlari va atrofdagilar bilan munosabat o‘rnatishi hamda turli hayotiy vaziyatlarga moslashishida ijtimoiy-pedagogik yordamning ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, yoshlar bilan individual va guruhiy ishlash, ularni qo‘llab-quvvatlash hamda ijtimoiy faolligini oshirishda ijtimoiy pedagogning asosiy vazifalariga e’tibor qaratilgan.*

Kalit so‘zlar: *yoshlar, ijtimoiy moslashuv, ijtimoiylashuv, pedagogik yordam, muhit.*

Аннотация: *В тезисе рассматривается роль социального педагога в процессе социальной адаптации молодежи. Раскрывается значение социально-педагогической поддержки в адаптации молодых людей к новой социальной среде, установлении взаимоотношений со сверстниками и окружающими, а также в преодолении различных жизненных трудностей. Особое внимание уделяется индивидуальной и групповой работе с молодежью, ее поддержке и повышению социальной активности.*

Ключевые слова: *молодежь, социальная адаптация, социализация, педагогическая поддержка, среда.*

Abstract: *This thesis examines the role of a social pedagogue in the social adaptation of young people. It highlights the importance of social and pedagogical support in helping young people adapt to a new social environment, establish relationships with peers and others, and cope with various life situations. Particular attention is paid to individual and group work with young people, providing support and encouraging their social activity.*

Keywords: *youth, social adaptation, socialization, pedagogical support, youth work, environment.*

Kirish

Ijtimoiy moslashuv shaxsning jamiyatdagi mavjud munosabatlar, xulq-atvor me’yorlari va ijtimoiy talablarga moslashishi bilan bog‘liq murakkab jarayondir. Inson hayotining turli bosqichlarida yangi muhit, yangi jamoa, ta’lim yoki mehnat

sharoiti bilan to‘qnash keladi. Ayniqsa, yoshlar davrida ijtimoiy muhitning o‘zgarishi, tengdoshlar bilan munosabatlar, ta’lim va kasbiy faoliyatga moslashish hamda mustaqil hayotga tayyorgarlik kabi jarayonlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy pedagogika shaxsning jamiyat bilan munosabati, ijtimoiy muhitga moslashuvi va turli ijtimoiy sharoitlarda rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillarni o‘rganadi. Shu jihatdan ijtimoiy pedagogning faoliyati faqat ta’lim-tarbiya jarayoni bilan cheklanmaydi. U yoshlarning ijtimoiy muammolarini aniqlash, ularning sabablarini o‘rganish, zarur yordamni tashkil etish va yoshning ijtimoiy muhit bilan munosabatlarini yaxshilashga ko‘maklashadi.

Yoshlarning ijtimoiy moslashuviga oila, ta’lim muassasasi, mahalla, tengdoshlar guruhi, yoshlar tashkilotlari va boshqa ijtimoiy institutlar ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu subyektlarning hamkorligi yoshning jamiyatdagi o‘rnini anglashiga, o‘z imkoniyatlarini namoyon etishiga va ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etishiga yordam beradi. Shu sababli yoshlar bilan ishlashda ijtimoiy pedagogning muvofiqlashtiruvchi va qo‘llab-quvvatlovchi faoliyati alohida ahamiyatga ega.

Asosiy qism

Yoshlarning ijtimoiy moslashuvi bir xil kechadigan jarayon emas. Har bir yoshning oilaviy sharoiti, ta’lim darajasi, individual xususiyatlari, tengdoshlari bilan munosabati va mavjud ijtimoiy muhiti moslashuv jarayoniga turlicha ta’sir qiladi. Ayrim yoshlar yangi jamoaga tez kirishib ketsa, boshqalarida muloqot qilish, o‘z fikrini ifodalash, jamoada o‘z o‘rnini topish yoki yangi talablarni qabul qilish bilan bog‘liq qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin.

Bunday vaziyatlarda ijtimoiy pedagogning birinchi vazifalaridan biri mavjud muammoni aniqlash va uning sabablarini o‘rganishdir. Buning uchun individual suhbat, kuzatish, intervyu, diagnostik o‘rganish va sotsiometrik tahlil kabi metodlardan foydalanish mumkin. Olingan ma’lumotlar asosida yoshning ehtiyojlari va imkoniyatlari aniqlanib, unga mos ijtimoiy-pedagogik yordam shakli belgilanadi.

Ijtimoiy pedagog yoshlar bilan individual va guruhiy shaklda ishlashi mumkin. Individual yondashuv yoshning shaxsiy muammolarini chuqurroq o‘rganish, unga zarur tavsiyalar berish va qo‘llab-quvvatlash imkonini beradi. Guruhiy faoliyat esa muloqot, hamkorlik, o‘zaro yordam, tashabbuskorlik va mas’uliyat kabi ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Treninglar, rolli mashg‘ulotlar, jamoaviy loyihalar va ijtimoiy tadbirlar ushbu jarayonda samarali vosita bo‘lishi mumkin.

Yoshlarning ijtimoiy moslashuvida oila va ta’lim muassasasi bilan hamkorlik ham muhimdir. Agar yoshda jamoaga moslashish, muloqot yoki xulq-atvor bilan

bog‘liq qiyinchiliklar kuzatilsa, ijtimoiy pedagog ota-ona, pedagoglar va zarur hollarda psixolog hamda boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlashi maqsadga muvofiq. Bunday hamkorlik muammoni faqat bir tomonlama emas, balki yoshning ijtimoiy muhitini hisobga olgan holda hal qilish imkonini beradi.

Ijtimoiy pedagogning faoliyati yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish bilan ham bog‘liq. Yoshlarni ijtimoiy loyihalar, jamoaviy tadbirlar, ko‘ngillilik faoliyati va turli tashabbuslarga jalb etish orqali ularda mas’uliyat, tashabbuskorlik, hamkorlik va fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirish mumkin. Bunda yoshga faqat tayyor yordam berish emas, balki uning muammoni mustaqil hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga e’tibor qaratish muhim.

Bugungi sharoitda yoshlarning ijtimoiy moslashuvi raqamli muhit bilan ham chambarchas bog‘liq. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar yoshlarning muloqoti va axborot olishida katta o‘rin egallaydi. Shu sababli ijtimoiy pedagog yoshlarni axborotni tanqidiy baholash, internetdan xavfsiz foydalanish, virtual muloqot madaniyatiga rioya qilish va raqamli muhitdagi xatarlarni anglashga yo‘naltirishi mumkin. Raqamli vositalardan to‘g‘ri foydalanish ijtimoiy-pedagogik aloqa va maslahat berish imkoniyatlarini ham kengaytiradi.

Yoshlarning ijtimoiy moslashuvida insonparvarlik, tenglik, bag‘rikenglik, hamkorlik va individual yondashuv tamoyillariga amal qilish muhim. Har bir yoshning imkoniyati va ehtiyoji turlicha bo‘lgani sababli ijtimoiy pedagog muammoni umumiy qolip asosida emas, balki aniq vaziyatdan kelib chiqib baholashi lozim. Bunday yondashuv yoshning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlash, ijtimoiy munosabatlarini yaxshilash va jamiyat hayotida faolroq ishtirok etishiga yordam beradi.

Tahlil natijasida yoshlarning ijtimoiy moslashuvida ijtimoiy pedagogning faoliyatini quyidagi asosiy yo‘nalishlarda ko‘rish mumkin: ijtimoiy muammolarni aniqlash va baholash; individual va guruhiy pedagogik yordam ko‘rsatish; oila va ta’lim muassasasi bilan hamkorlik qilish; yoshlarni ijtimoiy faoliyatga jalb etish; zarur hollarda boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikni tashkil etish; yoshlarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish va mustaqil qaror qabul qilishiga ko‘maklashish.

Xulosa

Yoshlarning ijtimoiy moslashuvi ularning shaxs sifatida rivojlanishi va jamiyat hayotida faol ishtirok etishida muhim o‘rin tutadi. Ushbu jarayonning samarali kechishi yoshning individual xususiyatlari bilan bir qatorda uning oilasi, ta’lim muhiti, tengdoshlari va boshqa ijtimoiy omillar bilan bog‘liq.

O‘rganish va tahlil qilish asosida ijtimoiy pedagog yoshlarning ijtimoiy moslashuvida muhim qo‘llab-quvvatlovchi va muvofiqlashtiruvchi subyekt sifatida

namoyon bo‘lishi aniqlandi. Uning faoliyati muammoni aniqlash, yoshning ehtiyojlarini o‘rganish, individual yoki guruhiy yordam ko‘rsatish, oila va boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik qilish hamda yoshlarni ijtimoiy faoliyatga jalb etishni qamrab oladi.

Shu bois yoshlar bilan ishlashda ijtimoiy-pedagogik xizmatlarning amaliy yo‘nalishini kuchaytirish, individual yondashuvdan foydalanish, oila va ta’lim muassasasi o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda zamonaviy raqamli vositalardan oqilona foydalanish maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv yoshlarning ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashishiga, o‘z imkoniyatlarini namoyon etishiga va jamiyat hayotidagi faol ishtirokini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonuni. – 2016 yil 14 sentyabr, O‘RQ-406-son.
2. O‘rinboyev S.S. Zamonaviy sharoitda yoshlar tarbiyasining ijtimoiy-pedagogik xususiyatlari // Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar xalqaro jurnali. – 2023.
3. Schneider J. Social Pedagogy and Youth Work in Europe. – Bristol: Policy Press, 2020.
4. Axmedov A.A. Ijtimoiy pedagogika: maktabgacha ta’lim yo‘nalishi talabalari uchun o‘quv qo‘llanma. – Buxoro: “Kamolot” nashriyoti, 2023.
5. Quchqorova N.M., Raximova F.R., Ismoilova R.O., Yuldasheva G., Saparbayevna. Bolalarning ijtimoiy moslashuvi. – Toshkent, 2024.